

VRIJE PERS IS ESSENTIEEL VOOR OPEN EN DEMOCRATISCHE SAMENLEVINGEN, MAAR NOG STEEDS KENT 63% VAN ALLE LANDEN GEEN VOLLEDIGE PERSVRIJHEID! PRESS NOW ZET ZICH IN VOOR PERSVRIJHEID DOOR ONAFHANKELIJKE MEDIA TE STEUNEN. U OOK? GIRO 7676.

JAARGANG 11, NR. 1, VOORJAAR 2009

NIEUWE PRESS NOW-DIRECTEUR LEON WILLEMS ZIET CRUCIALE ROL INTERNET IN CONFLICTLANDEN

‘Civiele media zullen rol journalist deels overnemen’

Leon Willems (47), de nieuwe directeur van Press Now, is een mediadier in hart en nieren. Hij werkte jarenlang voor de IKON-televisie en was de laatste jaren actief voor de VN in Soedan. Hoewel wereldwijd de ruimte voor vrije media krimpt, ziet hij kansen voor civiele berichtgeving en exiled media als Radio Darfur.

Formeel werd Leon Willems in februari benoemd, maar hij is al sinds januari ‘giga druk’, toen hij de taken van Wilco de Jonge tijdelijk overnam. “Het was eerst best ingewikkeld. Ik moest me inwerken en tegelijk leiding geven aan Radio Darfur, waar net als bij Press Now zo’n tien mensen werken.”

Leon Willems begon in april 2008 met het opzetten van Radio Darfur, dat sinds december vanuit Hilversum radio-uitzendingen verzorgt over en voor Soedan. In de drie jaren daarvoor ontwikkelde hij in Soedan een netwerk van FM-zenders voor de VN. “We trainden honderd journalisten voor dertien zenders die 24 uur per dag nieuws brengen voor Zuid-Soedan, al lukte het voor Darfur niet om binnen Soedan iets op te zetten.”

ACTIVISME EN VISIE

Willems volgt Press Now al sinds de jaren ‘90. “Ik vond het toen al een mooie club, omdat ze in de bres spron-

Leon Willems praat met mannen in het oosten van Tsjaad over Radio Darfur.

gen voor de journalistiek overzee. Het was voor mij inspirerend hoe een activistische opstelling werd gecombineerd met een lange termijnvisie op

het bevorderen van vrije media.” Willems, die werkte bij de IKON-televisie en onder meer reportages maakte in het Midden-Oosten en

Afrika, beseft dat de media wereldwijd onder sterke politieke en economische druk staan. Ook ontwikkelingsorganisaties als Press Now. “Het zijn moeilijke tijden. Er is veel competitie, mede doordat sommige EU-lidstaten mediaorganisaties uit eigen land voortrekken. Dat betekent dat bestaande mediaontwikkelingsorganisaties meer moeten samenwerken.”

Bijvoorbeeld in het *Global Forum for Media Development*, waar Willems in december werd gekozen in de stuurgroep Internationale NGO’s. “We willen ethische regels vaststellen voor mediaorganisaties in conflictgebieden. En de geldstroom vergroten. Dat is lastig, want er is steeds minder donorgeld voor vrije media. Gelukkig is Nederland

hierop nog steeds een uitzondering. De ambassades nemen in conflictlanden veel initiatieven om de persvrijheid te versterken.”

HYBRIDE MEDIA

Ook in de journalistiek zelf ziet de nieuwe Press Now-directeur de druk op vrije media toenemen. “Dat zie je aan embedded journalism, zoals in Afghanistan, maar ook bij de oorlog in Gaza: toegang verkrijgen tot conflictzones wordt voor journalisten steeds lastiger.”

In een wereld van steeds grotere *no go areas* zijn stations als Radio Darfur belangrijk, stelt Willems. “We denken bij Press Now en het RNTC nu ook na over *exiled media* voor landen als Zimbabwe en Eritrea. Exiled media zijn een *hybride* mediavorm. Het nieuws wordt lokaal vergaard, doorgestuurd naar een externe zender en weer beluisterd in het land van herkomst.”

De berichtgeving over conflictlanden zal straks steeds meer worden bepaald door civiele media, zoals twitter en blogs. “Er komt een hausse aan zelfgemaakte media op gang. De kwaliteit en organisatiegraad is wisselend, maar juist hierdoor kan dit wereldwijd impact hebben. Dat zie je aan Ethiopische blogs in de diaspora, maar ook aan een organisatie als B’tselem in Israel, die dit jaar de Geuzenpenning ontving. Zij deelden camera’s uit aan Palestijnse boeren om de aanvallen van joodse kolonisten te filmen: incidenten die anders nooit in het nieuws kwamen. Zulke ontwikkelingen bieden hoop. Als professionele journalisten er niet bij kunnen, vullen burgers met moderne communicatiemiddelen de nieuwslacunes. Voor professionele media en ook Press Now is de uitdaging deze berichtgeving in te passen met behoud van kwaliteit en integriteit.”

Robert Slagt

OUD-DIRECTEUR WILCO DE JONGE BLIKT TERUG OP 4,5 JAAR PRESS NOW

Van Balkan-supporter tot mediaontwikkelaar

Trots en tevreden kijkt Wilco de Jonge terug op 4,5 jaar directeurschap bij Press Now. Trots omdat het werkterrein is verbreed en Press Now een “erkende speler in internationale mediaontwikkeling” is geworden. Trots vanwege de twee radiostations voor Iran en Soedan die zijn opgestart.

Sinds 1 januari 2009 werkt De Jonge als clustermanager mensenrechtenbeleid bij Amnesty International Nederland. Een organisatie die volgens hem dezelfde missie heeft als Press Now. “Je probeert politieke veranderingen te bewerkstelligen. Press Now doet dat via de media in conflictgebieden en transitielanden.”

Toen De Jonge in 2004 aantrad, was PN vooral actief op de Balkan. Het werkgebied werd daarna uitgebreid naar de Kaukasus, het Midden-Oosten en Noord-Afrika. Net als het aantal trainers en consultants. “Toen ik begon waren er twintig journalisten actief, nu ruim vijftig. Press Now is zich meer gaan richten op kennisoverdracht, ook door Nederlandse media te koppelen aan media in transitielanden.”

Press Now is nu meer ‘extern gericht’, aldus De Jonge. “Toen ik kwam, was het een nogal op zichzelf gerichte organisatie. De Nederlandse contacten waren minimaal en alleen bestaande media werden gesteund. Nu is Press Now een erkende mediaontwikkelaar geworden.” Vooral het opzetten van twee nieuwe radiostations voor Darfur en Iran was voor hem een mijlpaal. “Zoiets had Press Now nooit eerder gedaan. Met name Radio Zamaneh is een succes. In Iran is dit na de BBC het populairste radiostation onder jongeren.”

Er waren ook tegenvallers, zoals het mislukken van de nieuwe krant Khazri in Azerbeidzjan en de afgeketste fusie met Free Voice. “Van Khazri heb ik geleerd dat kwaliteit belangrijk is om een goed medium te ontwikkelen. En het is jammer dat het met Free Voice niet lukte, al zal samengaan straks onvermijdelijk worden. Maar de wil moet wel van twee kanten komen.”

Voor sommigen kwam het vertrek van De Jonge als een verrassing, zelf was hij toe aan iets nieuws. “Ik had het gevoel dat ik klaar was, dat de omslag was gemaakt. Press Now is als organisatie flexibeler geworden.

Er is meer externe samenwerking en van landenspecialist zijn we nu mediaspecialist geworden. Dat moet geconsolideerd worden.”

Robert Slagt

Donateur worden en/of op de hoogte blijven?

Press Now heeft de steun van donateurs hard nodig. Zonder uw betrokkenheid en financiële bijdragen zijn wij niet in staat om onafhankelijke media te helpen. Steun Press Now, en word donateur! U kunt ons op een structurele manier steunen door middel van een periodieke machtiging. Vul hiervoor uw gegevens in op deze antwoordkaart en stuur die (kosteloos) naar ons toe. “U ontvangt dan tweemaal per jaar onze papieren nieuwsbrief en/of onze (Engelstalige) persberichten via email.” Mocht u iemand anders weten die geïnteresseerd is in ons werk, dan kunt u diegene ook met deze kaart aanmelden; wij sturen hem of haar dan deze nieuwsbrief toe. Bij voorbaat hartelijk dank, ook namens onze partners!

NIEUWE DONATEUR

- JA, IK WIL DONATEUR WORDEN VAN PRESS NOW (Z.O.Z.)
- JA, IK WIL DE NIEUWSBRIEF VAN PRESS NOW ONTVANGEN
- JA, IK WIL GRAAG GEÏNFORMEERD WORDEN VIA E-MAIL

De heer/mevrouw*:

Adres:

Postcode/plaats:

Telefoonnummer:

E-mail:

'STV1 en RTV Oost kunnen veel voor elkaar betekenen'

Een delegatie van RTV Oost bezocht eind november 2008 het commerciële tv-station STV 1 in het Armeense Sevan. Naast het trainen van het personeel en het installeren van gesponsorde apparatuur werd de basis gelegd voor een langdurige samenwerking. RTV Oost kan veel opsteken van het doorzettingsvermogen en enthousiasme van de Armeense zender, zo schrijft Maurice Velthuis.

Een camerateam van STV1 draait een item over AIDS in het ziekenhuis van Sevan.

STV1 is een initiatief van een Armeense ondernemer die zich in moeilijke tijden heeft vastgebeten in het opzetten van een lokale zender. Om geld te verdienen? Ongetwijfeld, maar er is ook sprake van een ideologie. Zoals eigenaar Gakik Ghazaryan het formuleert: het brengen

van vermaak en informatie aan een bevolking die verder weinig heeft. Sevan is de armste regio van Armenië.

De programma's van STV1 zijn lokaal en regionaal gericht, met veel aandacht voor sociale problematiek. De medewerkers tonen veel betrokken-

heid, zonder de objectiviteit uit het oog te verliezen. Het technische personeel is van zeer redelijk niveau. Met weinig middelen maken ze véél mogelijk.

CAMJO-WERKWIJZE NODIG

De horizontale programmering biedt dagelijks nieuws en informatieve programma's, die deels met andere lokale stations worden uitgewisseld. Bij sommige kun je je afvragen of een lokale zender daarin moet voorzien. Volgens programmadirecteur Marcel Oude Wesselink van RTV Oost zou nieuws een meer centrale plek moeten hebben in de programmering.

Een station als STV1 schreeuwt om een camjo-werkwijze. Verslaggevers filmen en monteren zelf. Multifunctionaliteit is dus gewenst. De nieuw aangeschafte camera's lenen zich uitstekend voor deze manier van werken.

Ook zijn er investeringen nodig in training, apparatuur, kantoorinrichting en vervoer om het station draaiende te houden en de marktpositie te versterken. "RTV Oost kan, eventueel samen met andere regiozenders, structureel training verzorgen en de apparatuur verbeteren. Maar STV1 zal het niet redden zonder verdere materiële ondersteuning van Press Now," aldus Oude Wesselink.

Een jaar vrije mediatraining in Kurdistan

Hoe kun je in je eentje de media in een politiek onrustige regio veranderen? Volgens journalist Yahya Barzinji van de krant Awene doet IMCK-directeur Judit Neurink dit in Noord-Irak. Het netwerk groeit, het aantal trainingen stijgt en het mediacentrum is een begrip geworden, zo schrijft Jenda Terpstra (24), die stage loopt in Suleymania.

In april vierde het Independent Media Centre Kurdistan (IMCK) pas haar eerste verjaardag, maar in die betrekkelijk korte periode is het mediacentrum een begrip geworden in Koerdisch Irak. Er is een uitgebreid medianetwerk opgezet en de meeste journalisten in het gebied kennen het instituut inmiddels.

Het IMCK biedt trainingen aan media in de gehele Koerdische regio en dat worden er steeds meer. Alleen in 2009 zijn er al 20 trainingen gegeven in Duhok, Irbil en Suleymania. Niet alleen voor print media, tv-stations, radiozenders en fotografen, maar ook voor Koerdische politici. Deze laatste groep wordt onder meer getraind

in het verbeteren van hun omgang met de media en het bieden van meer transparantie, om zo het vertrouwen tussen media en politici te verbeteren. Een belangrijke stap op de lange weg naar verdere democratisering.

Inmiddels worden er plannen gemaakt om de journalistieke trainingen uit te breiden naar andere veilige gebieden in Irak. Daarnaast worden er voorbereidingen getroffen voor een postdoctorale opleiding journalistiek, die later dit jaar van start moet gaan. Deze opleiding biedt studenten de kans een diploma in journalistiek te behalen. Tot nu toe zijn professioneel opgeleide, getrainde journalisten in Koerdistan schaars, daarom is dit hard

nodig. Het IMCK hoopt dat deze opleiding een kernactiviteit zal worden. Op dit moment is de financiering bijna rond en is een begin gemaakt met de opzet van het curriculum.

Het gaat dus goed met het IMCK. Maar het werk is nog niet klaar. In Koerdistan moet nog veel gebeuren om de politiek verder te stabiliseren en de samenleving te democratiseren. Ook is de vergunning voor het IMCK als lokale NGO na een jaar helaas nog steeds niet rond. In een land waar planning nog vrijwel onmogelijk is, is het daarom een prestatie dat het IMCK binnen een jaar al zoveel beweging heeft gezorgd in de media.

Op 31 maart presenteerde IMCK-directeur Judit Neurink in Felix Meritis in Amsterdam haar boek *De bange stad (Uitgeverij De Geus), over de lotgevallen van drie bevriende families in Bagdad met verschillende etnische achtergronden.*

Afscheid van Jan ter Laak

In de laatste bestuursvergadering van 11 februari meldde een goedgeluimde Jan ter Laak nog dat hij van plan was om terug te treden als bestuurslid van Press Now. Na al die jaren was het wel genoeg geweest. Hij was inmiddels 70. Na aandringen van de andere bestuursleden ging hij ermee akkoord dat hij tenminste zou aanblijven tot na de zomer.

Niemand kon bevroeden dat deze bestuursvergadering toch zijn laatste zou zijn. Kort daarop werd hem meegedeeld dat hij ongeneeslijk ziek was en nog slechts korte tijd te leven had. Zijn laatste dagen bracht Jan door in het Johannes Hospitium in Wilnis, van waaruit hij onder meer via de mail nog contact onderhield met de buitenwereld. Op 18 maart hebben we afscheid van hem moeten nemen tijdens een indrukwekkende dienst in de St. Aloysiuskerk in Utrecht. Honderden mensen kwamen daar bijeen.

Het bestuur van Press Now herinnert zich Jan als een uitermate betrokken mens die zeer geïnteres-

seerd was in het werk van Press Now en daar veel tijd in stak. Jan was een bestuurder die nooit in termen van problemen, maar altijd in oplossingen dacht. De organisatie heeft enorm kunnen profiteren van zijn grote internationale netwerk en grote kennis van de conflictgebieden waarin Press Now opereert. We zullen deze warme persoonlijkheid, die vanaf de oprichting actief was binnen Press Now, enorm missen.

Gerrit Valk
Voorzitter Press Now

Jan ter Laak (1938-2009)
(Foto Tammo Hoeksema)

Vijftien jaar Press Now gevierd

27 november 2008 was een memorabele dag voor Press Now. In de vergaderzaal van de Eerste Kamer in Den Haag werd het vijftienjarig bestaan gevierd met een debat over de vroegere en toekomstige rol van Press Now in de mediawereld.

Ed Kronenburg, secretaris-generaal van het ministerie van Buitenlandse Zaken, hield een speech namens minister Verhagen, die niet aanwezig kon zijn. In zijn toespraak stelde Kronenburg dat Press Now "door de jaren een indrukwekkende lijst van media-activiteiten heeft opgebouwd. De slogan van de vrije radiozender B-92 in Belgrado - 'kritisch zijn ten opzichte van de autoriteiten, onafhankelijk denken en geen propaganda van anderen slikken' - is exemplarisch is voor de spanningen van Press Now."

Kronenburg noemde persvrijheid

een sleutelfactor voor een democratische samenleving. "Ik weet zeker dat gedurende de komende vijftien jaar Press Now haar belangrijke werk zal voortzetten en de overgebleven 20 procent van de wereld zal overtuigen dat persvrijheid ook in hun belang is. De Nederlandse regering zal Press Now hier graag in steunen."

Andere sprekers tijdens het debat, dat werd geleid door medeoprichter Chris Keulemans, waren Veran Matic (hoofd van B-92, Servië), Nadire Mater (Bianet, Turkije), Kees Schaepman (VPRO-radio) en Shervin Nekuee (socioloog).

Exploderende weblogs in Armenië

Twintig studenten een week lang les geven over publiceren op internet. In het Engels, in Jerevan, Armenië. Waarom niet? Of je nu redacteur van de Provinciale Zeeuwse Courant bent, student Journalistiek in Utrecht of aan The Caucasus Institute: leren webloggen of YouTube-video's maken kan iedereen, toch? Dus ging ik graag voor Press Now een week naar Jerevan.

Wat direct opvalt na aankomst in de Armeense hoofdstad: de alomtegenwoordige reclameborden voor mobiele databundels waarmee je kunt internetten op je gsm. Die reclame - én de alomtegenwoordige hotspots met draadloos internet - onderstrepen de economische en technologische groei van de regio. Toch gaat die niet overal hard: sommige studenten uit Tsjetsjenië hadden tot voor kort nog nooit het internet gebruikt.

Hoewel het technische kennisniveau

van de studenten dus wisselend was, evenals de beheersing van het Engels, ging men enthousiast aan de slag. Hoe belangrijk weblogs zijn, bleek vorig jaar toen tijdens grootschalige demonstraties de pers, die toch al niet onafhankelijk is, het zwijgen op werd gelegd. Het aantal weblogs explodeerde. Nieuwe media zijn zeer krachtige middelen in opkomende democratieën en voormalige conflictgebieden.

Jaap Stronks

MACHTIGINGSKAART

IK MACHTIG PRESS NOW OM

- eenmalig
- jaarlijks
- per half jaar
- per kwartaal
- per maand

een bedrag van

€

van mijn rekening af te schrijven.

VERGEET NIET UW ADRESGEGEVENS IN TE VULLEN OP DE VOORZIJDEN VAN DEZE BON.

Vragen? Bel ons gerust op 035 62 54 300

U KUNT DEZE BON KOSTELOOS OPSTUREN NAAR:
PRESS NOW, Antwoordnummer 1628, 1200 VB HILVERSUM

Bank/giro:
Op naam van:
Datum:
Handtekening:

GIRO 7676